

Kis Petronella

Gyermekfejjel felnőni

Regős Máttyás két éven belül már a második kötetét teszi le az asztalra, két különböző műfajban. A *Tiki* olyan nosztalgikus iskola-élményekről szóló regényeket idézhet fel bennünk, mint a *Légy jó mindhalálig*, az *Iskola a határon*, az *Aranysárkány*, a *Timár Virgil fia* vagy a *Zabhegyező*. Nemcsak a történetük bizonyos elemei és a hangulatuk hasonló, de mindegyikük tekinthető ifjúsági, lélektani és egyben fejlődésregénynek is. A regény egy középiskolás kamasz srác, Erdős Vilmos (aki a narrátor is) és a legjobb barátjának története – bár ebben a történet elején még Vili sem foglal állást egyértelműen („még abban sem vagyok biztos, hogy a barátjának tartott-e istenigazából”), de a végére megbizonyosodik róla: „Prolimama azt mondta, jó barátai voltunk, de engem szeretett a legjobban a fia”. Tiki megvédi az évnnyitón az új iskolába kerülő fiút a kötekedő, balhész Ferivel szemben, és ezzel egy különös kapcsolat veszi kezdetét. Tiki valójában egy személyben tölt be különböző szerepeket: barát, oltalmazó „báty”, és egy kicsit mentor is, aki felkarolja és bátorítja a gyengébbeket (néhány helyen a narrátor, aki maga Vili, a szentekhez hasonlítja).

Az iskolaregény műfaja ugyanakkor csak keret, mert nem az ott történtek az igazán fontos elemek, hanem a kiütköző viselkedési problémák és a mögöttük rejtőző feldolgozatlan trauma: Tiki elvesztése és Vili gyásza. Vili nehezen kezeli az indulatait, verekszik, ablakokat tör be, látszólag indokolatlanul, nem beszél senkinek sem a gondjáról, érzéseit magába fojtja (ahogyan a kamasz fiúk többsége). Fogalmazókészsége viszont kiemelkedő, ami az osztályfőnökének is feltűnik, és „büntetésből” az iskolai balhéért azt a feladatot kapja, írjon „amolyan beszámolófélet élete legjobb és legszebb történetéről” – ezekből a tipológiailag is elkülönülő, dőlt betűs fogalmazásokból ismerjük meg Tikit. Valójában persze a tapasztalt öreg szeretné meg látni az okokat az egyébként éles eszű és művelt fiú agresszív reakciói mögött, és jól tudja, hogy a nyílt faggatás és a lelkizés ritkán működik kamasz fiúk esetében. „Köszönöm, Erdős, örülök, hogy leírta” – hangzik el a tragédiát taglaló, utolsó fogalmazás után a tanár úrtól, ami természetesen nem elsősorban a tehetség kibontakoztatásának szól, hanem a megnyílásnak.

Az *Iskola a határon*nal való párhuzam tehát nemcsak a műfaji hasonlóságban mutatkozik meg (bár Regős egy interjúban azt nyilatkozta, nem szándékosan nyúlt vissza más, a gyerekkorral foglalkozó könyvekhez), hanem a szerkezetben is, a *Tiki* szintén történetbe ékelt történet megoldást használja. E két réteg lezser, hosszú mondatokkal operáló, hömpölygő nyelvhasználata és stílusa nagyon hasonló, a leírtak mélységében azonban jelentős a különbség – az utolsó, „véggépp és teljesen igaz” fogalmazást kivéve, amelyet már nem is büntetésből ír Vili. Kevésbé szerencsés, hogy ez a mozzanat azt a már klisévé vált „üzenetet” közvetíti, hogy az írás terápia. A fogalmazások könnyed, kalandos olvasmányok egy

fiú hétköznapijaiból, pont a mélyreható, sokat mondó részletek hiányoznak belőlük, melyekről a főszereplő nem akarja, hogy tanára tudomására jusson: „Persze sok mindent el lehet még róla mondani, amihez Kenéznek semmi köze”. A kötet első fele kevésbé ad maradandó élményt az olvasónak, aki azt hiheti, ez csak sztorizgatás a gyerekkor tűnő emlékeiről, maratoni focizásokról meg futóversenyekről, majd meglepődik, amikor rájön, hogy ez egy tudatos írói módszer. Előbbi benyomásomra a narrátor is elejt egy megjegyzést: „olyat akartam írni, amiben semmi különös nem történik, mégis megfoghatatlan érzéseket kelt az emberben [...], épp ezért a sűrűjét megint kihagytam”, majd Kenéz Tanár úr reflektál rá: „Ennek a történetnek nincs is története. [...] Hol marad a dráma?” És a dráma ez után megjelenik. Végül Tiki történetének megismerése után jutunk el a jelenbe és értjük meg a könyv elején említett viselkedési problémákat, dühkitöréseket: „Az új iskolában elég lehangoló a légkör, Tiki el sem hinné, itt mennyi hülye van, focizni nem szeretnek, engem pedig megállás nélkül fárasztanak, mert nem vagyok hajlandó bratyizni velük. Az ofő egy öreg fickó, sokat zaklatott, de végül is egész korrekt fazon, azt hiszem. Állandóan fogalmazásokat írok neki, és leírtam Zánkát, meg Tiki futásait, aztán a halálát is. Jól jönne most abból a bátorságból, amellyel Tiki vízbe ugrott.”

Egyrészt Vili gyermekkorának eseménytelensége valójában kontrasztot képez Tiki gyermekkorával, akinek családi háttere jóval zűrösebb, hiszen apa nélkül nő fel, és folyamatosan vágyakozik utána, ráadásul a többi családtagja nemcsak elhanyagolja, de sokszor még fizikailag bántalmazza is: „Tiki az ilyesmiről otthon sem beszélt, úgy kellett elmondanom a mamájának, milyen sportember vagy mekkora hős a fia, ilyenkor Tiki arrébb ment, és napokig meg volt sértődve, miért fárasztom a családját, ez úgysem érdekkel senkit.” Másrészt így Vili életének a tragédia előtti és utáni része is élesebben szembeállítható: előbbinek a gondtalansága, amikor még az volt a legnagyobb problémája, hányadik lesz a futóversenyen, mit játszik vajon a hétvégén a Fradi, majd ezek után meg kell birkóznia egy halálesettel, ami még a felnőtteknek sem mindennapi kihívás. A zánkai táborban a szereplők között már kialakul az érdeklődés a másik nem egy-egy

tagja iránt, illetve az első gyerekszerelm Tiki és Évi, Vili unokatestvére között. Szintén egy interjúból derül ki, hogy a szerző szerint a gyerekkor a nemi érés időszakában fejeződik be – ez tehát a könyvben is egybeesik, bár nem utóbbiból következik a főszereplő felnövése, hanem a tragédiából.

Regős kétségtelenül jó ismerője a gyerekkornak, ami már előző kötetében, a *Patyik Fedon élete* című verseskötetben is megmutatkozott, azonban harmadszorra már valószínűleg nehéz lenne újat mondani erről a témáról. Néhol már a *Tiki*-ben kiütözközik az üresjárat-szövegrészek. A szerző láthatóan kezdi tudatosan használni a prózai „fogásokat”, de véleményem szerint gyakran még érzésből dolgozik. Jó hír, hogy az „alapanyag”, a tehetség egyértelműen adott, a többi pedig tanulható és fejleszhető.

Regős Mátyás: *Tiki. Előretolt Helyőrség*
Íróakadémia, Budapest, 2020.